

Д. М. Жуган

аспірант кафедри загальноправових дисциплін та міжнародного права

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПРАВОРОЗУМІННЯ

На сьогоднішньому етапі існує плюралізм визначень щодо природи права. Кожне з тлумачень права відображає лише певні його сторони. До цього слід зазначити, що право є явищем, що динамічно розвивається під впливом різних соціальних, політичних, ідеологічних та інших факторів і відповідно до стану соціально-економічних та інших відносин, потреб суспільного розвитку. Взаємодія цих та інших факторів створює основу формування права. Право їх не тільки уособлює, а й відображає. В сучасній українській юридичній науці розробляються різні концепції праворозуміння: лібертарна концепція праворозуміння, комунікативна концепція праворозуміння, інтегративна концепція праворозуміння.

Праворозуміння є визначальним для розуміння концепції і забезпечення прав людини, так як вихідною фундаментальною категорією юриспруденції є законність. Її дослідження має практичне значення, оскільки існує ще й зворотний зв'язок даних категорій: вимоги законності та їх виконання визначають реально існуючий тип праворозуміння. Конвертування принципів справжнього права і правильного використання індивідуальної автономії — це шлях, який ґрунтується на розумних рішеннях совісті і сприяє демократичному праворозумінню [1, с. 15].

Дослідженню проблеми праворозуміння присвячені, зокрема, роботи Ю. Шемшученка, Т. Андрусак, С. Бобровник, С. Алаіс, М. Козюбри, О. Скакун, А. Колодій, В. Копейчикова, П. Рабіновича, Н. Оніщенко, В. Бабкіна, Н. Пархоменко, О. Тихомирова та інших вчених.

Проблема у розумінні права завжди є проблемою праворозуміння. Певні уявлення про право є продуктом нашого розуму, а будь-яка конструкція, що існує у правосвідомості, є результатом нашої інтерпретації, нашого суб'єктивного розуміння [2, с. 403].

Право — комплексне соціальне явище і тому може характеризуватися як засіб упорядкування суспільних відносин

(управління і регулювання), сукупність особливих правил поведінки, ступінь значимості або цінності людини для інших суб'єктів, форма суспільних відносин тощо. Тобто, на думку автора, тільки синтез, інтеграція всіх визначень права здатні відобразити його характеристики як цілісного суспільного явища. Будь-яка правова теорія, доктрина, підхід, окремо взяті, а також об'єктивно існуючі типи мислення, методи пізнання та перетворення правової дійсності фактично перебувають між собою у складному взаємозв'язку. Саме через інтегративне розуміння природи права та використання методологічного інструментарію, інтегративної юриспруденції можливе об'єктивне наукове пізнання складної та багатогранної природи права [3, с. 120]. Ідея різнобічного, багатосистемного підходу до права дозволила б поглибити його розуміння як єдиного цілого феномена права, що в його основній сутності є необхідним для людини образом її духовного життя на землі, необхідна форма зустрічі між верховним благом і людською душею, зміст права складає не фізично відчутна предметність, а норми, цінності і змісти. Право в цьому випадку не є винятком [4, с. 5].

Відомий радянський правознавець Є. Б. Пашуканіс зазначав, що «...саме спір, зіткнення інтересів викликає до життя форму права, юридичну надбудову. У спорі, тобто у процесі, господарюючі суб'єкти виступають вже як сторони, тобто учасники юридичної надбудови... Право історично починалося зі спору, тобто з позову...» [5, с. 85]. Очевидно, що праворозуміння характеризується певною внутрішньою структурою, обумовленою відповідними потребами особистості, яка виражає об'єктивну логіку його формування. За такого впливу вирішальна роль належить суспільству, яке зумовлює направлення розвитку права. Тому право, його створення та застосування є чітким відображенням духовного рівня даного суспільства та не може його перевершити, так як розвивається разом із ним.

Література

1. Плавич В. П. Право і економіка: проблеми функціонування та розвитку [Текст] : навч. посіб. / В. П. Плавич; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — О. : Астропринт, 2003. — 102 с.

2. Погрібний О. О. Позитивний і природно-правовий підходи до поняття права: проблема мирного співіснування [Текст] / О. О. Погрібний // Право та економіка: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 30 травня 2008 р.). — Одеса, 2008. — С. 403–405.
3. Соболев А. С. Становлення та розвиток інтегративної юриспруденції як напряму правової думки [Текст] / А. С. Соболев // Держава і право. — 2005. — № 27. — С. 114–121.
4. Плавич В. П. Перехід до нової парадигми права [Текст] / В. П. Плавич // Юридична Україна. — 2006. — № 12(48). — С. 4–9.
5. Пашуканис Е. Б. Избранные произведения по общей теории государства и права [Текст] / Е. Б. Пашуканис. — М. : Наука, 1980. — 271 с.